

Որ եւ ի այն Վերդիշեցեալ Թմին, որ է ՌՃԸԼ (= 1719), ասորինմամբ Հոգւոյն Աստուծոյ, մէջ նշուած ծառայք Տեառն, վերդշեցեալ Գրիգոր եւ ԲՅճաննէս, սպասաւորք քանի, կարել յոյժ տեղեանդ, հրամանաւ մեծի եւ տիեզերա-Հռչակ ծայրապետի Բահանապատին մերում, գահակալի Սրբոյ ընդ Տեառնածառայ, Առաքելական, Աստուծածաժին էջ եւ լուսահեղոյս գահին Սրբոյ Էջմիածնի Տեառն Աստուծածառայ, Սրբազան պատարարքի եւ կաթողիկոսին Հօրն Հաստաորկաց, էտուք տպել եւ ի լոյս տանել զգրգուրն զայս, որ կոչել ԶԽԻՆ Դոհմուրի: Զի գտնէ մօր մերոյ, զմեզ ծնողի լուսայիկ իմն ընծայեսցուք, եւ ապեաւ երախտեաց Սրբոյն ԲՅճաննու Մկրտչին եւ Սրբոյն Գրիգորի, զմեզ ի կեանս կոչողն, իբրում կաթմիկ մի առնորդեցանք: Որոշ գրաւեալ ենք ի ծառայութիւն, անգտարն ի մանկութենէ անտի, եւ տեսաւ ենք թաղում անգամ զքանչիւն հիսնաւիս ի սրբութենէ նոցին եւ երախտիս ամբաւս, զորս տեսաւ եւ տեսանցող ենք եւս՝ ըստ անկասելի յուսոյն մերոյ:

Արդ՝ որք ընթերցեալ զառ օգտինքն ինչ ի սմանէ, յիշեցիք ի Տէր, զԱՅՏԿաւոս, զպրաքան եւ զազմարդիկն առաքելահարճ, ցարդն վերայինցեալն զվարժապանն մեր եւ զուսուցիչն եւ զՏԿՅՐԵՆ իսկ մեր սնուցման բառ Տոբայ, զՏէր Վարդան տիկեղաբաւ զարդապանն եւ զմզմ, զԳԻՐԵՆ ձեռնաստան որդիքն Տանգերն ծնողնք մերոյն։¹³

Հուսի յետույ քան զամենայն՝ զերկուսն որ-
գիական մեր, զՏԵՐ Թովման եւ զՏԵՐ Երեմիայն,
որը զեգերին մէջ եւ դրանս ընթերցանաց Աս-
տուծածաշունչ տառից: Եւ որք յիշե՞լք: Ընթե՛
լիշեցեալք ի Բրեստսոսէ Յիսուսէ, յուսոյն մերմէ՝
յաւաստն այցերութեան՝ Հանդերձ ննջեցեալք
ձերոյք յԱմէն:

R.

ռանկը զգրտաբան աշխատասիրութիւնն վերագրեցեալ պեճաւորէ իշխանացն մերոց. այսինքն մահտեօի Սեղեւոսարունն է. մահտեօի Գեորգիոսին, մահտեօի Յարութիւնինն է. մահտեօի Սարգիս Խաճապու, զորս կրեցին յօժարաբար ի ինձուհի այս սուրբ Եկեղեցւոյս եւ յանձնին իւր, Աստուծոյն օգնելն արական Պետացն մերոց (Հանանէ՛ք 128-129):

1 Աստուծոյ անուամբ Ա. Համբարձումի 1715—1725 :

Իրենց հոգով սիրած Ս. Կարապետյանի վարաբերող գործ մե առաջին անգամ հրատարակելով՝ ո՛չ միայն բարոյապետ՝ ըմբռնելի մե ձուրերն է՛լլայն Մշու Գեծ ուխտատեղւոյն, այլ՝ նաեւ լատ հասանական է որ Չննդիկ Նիւթայան արդիւնքն ալ նուիրած ըլլան Ս. Կարապետյանի՝ կրթուկայնիկ մը:

3 Օրհնեալ. ձեր ալ եւ՝ ձեր վարդապետին ալ յիշատակները: Տայր երկինք ձեր գործունէութեան եւ սրտակցութեան ոգին ալ յիշատակ մ'ըլլար անոնց, որ դքեմը կը կրեն:

6 Թողման կամ Թուժման եւ Երեմիայ, Կողոտի առաջին
աշակերտաները (տե՛ս վերազոյն. էջ 281):

1 6 9 0 1 4 7 4 4 7

ԱՅՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԶԵՆՈՑՈՒԹՅԱՆ

(ፎቶግራፍ)፡

Խ. Չյ. արեւմտեան, արեւմտեան բառերը
 Spr. Abh. 2, 234 համեմատել եմ արդէն յի.
 անոյ "Հայեր, անձաւ "խօսիլ, իր. vādātī "իր
 խօսիլ = հնդեւր. avēd- "խօսիլ" բառերու
 հետ, իսկ

2, 237 Լատ. *mat-ma* **mad-mān*, յւ. *mašōs* «կուրծք, լինիք, ստին» . *madāš* «չայէկ», լատ. *males* «խնամւած», *mā-nāre*, **mad-nāre-էն*, «ծնւել, ծնել» բառերը. Տե՛ս կայս աշխ. (տ. Prellwitz, Griech. Etym. 188, Sommer, Laut- und Formenlehre der lat. Spr. 237, Johansson, IF. 14, 334). Հնդեւր. *madā-g*, որ. *med:mend*, Հյ. Բարդուղի = Տնդեր. **madā-g*, որ. *ի նու արպակւած* .

Չեմ ընդունիր Johanssonի կարծիքը, որ
 «թ-ռ-լ-թ», «ս-թ-ռ» ալ սեր. *māstus* «թ|թ-ռ» սեր.
 կաթ|թ», նպ. *māsti* «թ|թ-ռ» կաթ|ռ», էբր հնդեխ.
 բառեր միևնույն են, որովհետև եւ ալ, հնչւածէ
Meillet, "Esquisse d'une grammaire comparée
 de l'arménien classique Vienne 1903 Mé-
 chitharistes' էջ 109 Տյ. բառը հ. եկել. *mazati*
 «ծեղել», բառի հետ համամասնել եմ ու. Spr.
 Abh. 2, 150, 239, առանց այն առեւել ճանշնայում.
Meillet-ի պո բառին վրայ ունեցած կարծիքը:

Ընդհանրապես Buggeի այն կարծիքը, որ բռնակ է նորինգական ծերունի Տայպալեդը KZ. 32, 43, որ "Arm. & (d. h. tō) kann ein ursprachliches *st* vertreten," զոր նաև Johansson IF. 14, 27 կ'ընդունին, բայց ին ամենեւեմ սխալալիւն է, ար. Pedersen, KZ. 38, 206, որուն համաձայն *ds* scheint zu *c* geworden zu sein", զ. օ. *խ-ծ-ն-ի* (= սիր. *khādātī*) **ghad-s* ձևէն, եւ այլն. Այսպէս նաև Տ.յ. խոյն, ոչ **kaisti-էն*, ինչպէս Bugge եւ Johansson կ'ուզեն, ոչ **kaard-s-էն*, Տ.յ. զ. 17. *heitō* "ջերմն, հեղ. *heis*, իւլ. *heitr*, (արմատ *Տեղեւը*. *Լ-ով*. *լիտ*. *kaistū*, *kaitari*, *kaisti* "տաք բլլալ", **kaist-տէն* բացարժեք. *է* .

5.

1. Հյ. -այբ (սեւ. այբ)՝ «փապարի մէջ լեռանց»,
 = հնչեւեր. *oi-ro-s աւ. աթմ. *ē «Երբեք այլ, չե-
 լիւմ, հենց. Ե-ն, լաւ, ի-ն, լիւս. eiti, հեկւլ. ի-ն.
 Հյ. -աւ-նի (սեւ. -աւ-նի) ալ = աւ նախդիր +
 ի-ն- «Երբեք այլ, որովհետեւ հնչեւեր. է ի միջի
 ձայնաւորաց Հյ. ի մէջ է: Իսկ ինի-նը բառը
 (om. Spr. Abh. 2, 241) այսպէս բացատրուել է բառ
 եւ. արմատն է Հյ. *s-a- = հնչւ. -mū-kha- «բե-
 րան», *s-a-նի- = հնչեւեր. *mu-khē-mi «բռնել,
 առնել անց. բռնու. իր. Հյ. *s-a-նի-նի»

1 Գաղղիոյ առաջին Հայագետը Meillet Հաճեւ է
ինձ օրինակ մը այս նշանաւոր գործէն, իբր նուէր,
ղրկել: Ընդունի սիրելի Հայագետը, եւ Միւխիթարեանց
այսբանանք թիւին ալ, իբր հրատարակիլը, իմ խորին շնոր-
հակալութիւնս ընդ այս: Գ. Բ.

2.

հնգեր. *mukhe-tā, բով փխլուր, բուր բառը հնգեր. *mukhe-tā-ros.

2. Հ.յ. Դի-ձ = հնգեր. *(a)p-u-ci-gā + q-os, արմ. է *u-ci- «կորացուցանել, շղջել, դուրեւել» (men վերջաւորութեամբ լատ. vi-men «հիւստած ուռեաց», -ն վերջաւորութեամբ լատ. vū-ti-s «ցանկ ուռեաց», հնգել. vi-ti «հիւստած, լար ուռեաց», ալ. vaeiti-s «նրս ուռեաց», պարսի wīd, նպ. bīd «ուռի» (Horn, Npers. Etym. 251), նշոյ-պէս լատ. vi-ti-s իգ. *որթ խաղաղուր (Hoops IF. 14, 480) արմատա-ընդարձակող ց = հ.յ. ձ-ով, հտ. հնգեր. *beu: bu արմատը, որ հետեւեալ արմատընդարձակող ձեւեր ունի. bīd, d, bīk, bīl, bī-s, bī-g (Johansson, IF. 14, 319, նշոյ հեղ. KZ. 36, 349 հետեւ.), զ. որ. հ.յ. ք-ձ «գաւառ, հնգեր. *bu-g է ըստ Johanssonի KZ. 36, 362. Հ.յ. Դի-ձ-ով բառի մէջ = հնգեր. -ā իգ. վերջաւորութիւն է, իսկ ի նուազական = հնգեր. *qo-s, *qā, *qom.

Վերոյիշեալ առի բառը *ստ «ստ», բառին կը պատկանէ, եւ *ստ- ձեւը հնգեր. օs-ro- միւս-նշոյն է ստ բառի հետ, որ հնգեր. *oz-do է (յն. օժոս, գոթ. asts) եւ -ոն, էն, -ու-տ-ն բառերուն հետ ալ = հնգեր. *oegho- *os-gho-էն (համեմ. Հանդ. 17, 152, ա. եւ Johansson IF. 14, 323, Osthoff, IF. 8, 17 հետեւ.),

3. Հ.յ. լեւ- (և- արմատ) = հնգեր. legk-նա իգ. է, նպիկը հնգեր. բառերը, որոնք նոյնը կը նշանակեն. հնգեր. jīhva, jīhū, ալ. hīsāw, լիւ. lēžūvis, լատ. lingua (lingua), իրլ. tenge (եւ ligur), հրգ. tunga, յն. γλώσσα (Pedersen KZ. 38, 201, Meillet, Études sur l'étymologie et le vocabulaire du vieux slave 1, 171), եւ շու-տով կը տեսնենք, որ հ.յ. բառի *լատ. վերջաւորութիւն ունի նաեւ հնգեր. jī-hvā, ալ. hī-svā, լիւ. dīn-gua, հաւանական է ուրեմն, որ հնգեր. բառը, որ լեւ- նշանակող էր, այս վերջաւորութիւնն ունենէր Հաւանական է իմոյն, որ հնգեր. jī-hvā բառին արմատը, իբր նորոգուած բառ (Neuerung), հնգեր. jī-vā-s ալ. jī-vā (իբր) *դիւրաւարժ, շոյա, բառերուն արմատի հետ կապ ունի, իսկ jīhū- վր. javā-le «փութալ» յս-nāti «գրգռել» բառերուն յս (լեւ- արմատի հետ) նպիկը հիմալ լեւ- լիւ. lēžūvis, իրլ. ligur ձեւերը, իրաւույթ ունի Hübbschmann, Arm. Gr. 1, 452, որ այս ձեւերը հ.յ. լեւ, լեւ-տ, յն. λείγω եւ այլն = հնգեր. *legih- արմատին ալ-գերջութեան տակ առաջ եկել է, որովհետեւ «լեւ» լիւ. lēžūn է, իսկ հ.յ. ի արմատական ձայն-նաւորք է, եւ ոչ է՝ նշոյնպէս հրլ. -ի մէջն ալ *lēgim «լեղի», որ դեռ հնգեր. -ի մէջ նորոգուած արմատաւայնաւոր ցi: i ի տեղ, ըստ իս, իրլ. tenge բառին, արմատական ք-ով. ձեւին ազդեցութեան տակ առաջ եկել է:

Հաւանական է հիմալ, որ հնգեր. -ի մէջ գոնեա մասամբ «լեղու» իմաստը «լեւ» իմաստով

1. Միտին լեհասպիւրն ունի լեւ- «լեղու» ա. HANUS WZK 1, 291, «լեւ», ձեւին ազդեցութեան տակ, նշոյնպէս լեւ-տ, «լեւ-տ», Թուգ. 7, 9, Զուգ. 18, 21. Թագ. 10-ը. լեւ- բառին ազդեցութեան տակ առաջ եկել է:

նշանակուած էր, համա. հունգ. nyel-v «լեղու» = սեղեր. *nel + me, լապգ. n'ab-me (իսկ ֆինն. ի մէջ տարբեր կեւ «լեղու») եւ «լեղի», հունգ. nyál, «կանեմ» հունգ. nyel:

4. Ընդունելի է Holthausenի կարծիքը IF. 14, 341, որ գրեթ. sehvān, տեսնել (գոթ. sahvān կարգա sehvān, հնգ. հրգ. sehan, նրգ. sehen, շարժական -ով հ.յ. -ի, լիւ. akis, հեղ. oko, լատ. oc-ulu-s, յն. օսսե, օթ-օրալ, օթ աթա է, ըստ Pedersenի KZ. 36, 100 փոքր բառի հետ նշոյն է -իւն ալ, զոր IF. Anz. 10, 44 Հիւրբման ալ կ'ընդունին: Հ.յ. -ովն ձեւի հետ կապ ունի ըստ Pedersenի ա. յիշ. -իւն-ը ալ -ը վերջաւորութեամբ: Հ.յ. -տ-ն բառը եւ ալ Spr. Abh. 2, 234 այնպէս կը բացատրեն, որ այս բառը կապ ունի -ագ- = հնգեր. s-pēk «տեսնել, ի հետ, նշանակութեան վերաբերեալ համա. Brugmann IF. 12, 28 հետեւ, որուն համեմատ վերոյիշեալ *se-gy հնգեր. արմատն է. ին-էպ, լատ. insequere եւ այլն բառերուն հետ ալ կապ ունի «միտ գնել» նշանակութեամբ (համա. Brugmann, Kurze vergl. Gr. 1, 174, Wiedemann, IF. 1, 257, Uhlenbeck, God. Elym. 2, 125a): Հ.յ. -տ- ալ առանց շարժական -ի հնգեր. pēk «միտ գնել, տեսնել», էն բացատրելու է: Հ.յ. իտ-ի-ս ալ իրեն -տ- -ն ձեւէն ընդունելով հնգեր. q/ghovē խաբխիւրի կը պատկանի (յն. xōēw xOFēw-էն, հնգեր. kadvīyas «տակիլիս հեմ», kavī-s «տեսուչ», լատ. cavere, *covēre-էն (Hirt, Ablaut էլ 102. Sommer, Laut- und Formenlehre der lat. Spr. 123):

Հ.յ. «տ-ն» ձեւէն ունի իրեն -ու- լեւ-տ ալ *լու-տ-էն (հ.յ. լու, յն. շնն եւ այլն, ա. Հիւրբման Arm. Gr. 1, 453). Հ.յ. Գիւ-տ-ն-տ- (Գիւ-ն) ալ ըստ իս Spr. Abh. 2, 175 ոչ յն. օթ-օրալ եւ այլն է, որովհետեւ ան տեսնէր հ.յ. մէջ *լեւ- ձեւը կը օգտակէր, այլ եւս յն. օթ-էւ, օթ-էւ «միտ գնեմ», հեղ. desa(n), desiti «գտնել»:

5. Հ.յ. -տ-ն-տ-ն-տ-ն ըստ իս Spr. Abh. 2, 237 հետեւ յն. օթ-էւ «փայլուն», հնգեր. յի-տ-ս «հա-րեալ ի կարմիր» (Brugmann, Kurze vergl. Gr. 134) է = հնգեր. *tgr-, իսկ իտ-ն ալ ինչպէս իտ-ն (հեղ. IF. 13, 163 հետեւ. = Հւ-տ- 17, 152) հնգեր. ghū: qū արմատին կը պատկանի = հնգեր. *ghū-lo-s կամ *ghū-s-los. նշոյնպէս հ.յ. իտ-ն ալ = ghū-no-s, որ բառը Meillet, Études 1, 174 հեղ. xu-dū petit, mediocre miserable* = հնգեր. ghū-do-s բառի հետ կը համեմատուի: Այս արմատին կը պատկանին ըստ իս Spr. Abh.

1. Ինչպէս հունգ. *szem «աչք» = սչք. *szel-me, ֆինն silmä-me իրարարութեամբ, համա. հնգեր. mejo զոր որ. վե-տ, յն. օթ-էւ-ս, հնգեր. ցի-տ-մ-ո-ս վե-տ-ի է նշոյնաւոր վե- = հնգեր. *ցի-տ-ս ձեւին ազդեցութեան տակ:

2. Նշոյն կարծիքն ունի յետոյ Pedersen ալ KZ. 38, 410, բայց, ինչպէս կը տեսնուի, անպիւր ինչպէս:

Գ. Բ.

